

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

№7
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 596 sahifa,
1-iyul, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)

Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti

Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Umarova H. O'. – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Konvergent tahririyat mas'uliyati: Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonini yoritish tendensiyalari	16
Doniyorov Salim Musurmonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish.....	23
Nazarov Odil Omanqulovich	
"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni	27
Abirova Umida Nazarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati	30
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li	
Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari	34
Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati	38
Salimova Dilmira Farxodovna	
Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar	41
Rajabov Asliddin Xolmirzayevich	
Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati.....	44
Boltayev Baxtiyor Yunusovich	
Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar	48
E. Po'latova	
Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati ...	51
Egamova Ravshanoy Surobjonovna	
O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin?	
Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar.....	55
G'ayniddinov Shayxislom Tolibjon o'g'li	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi	60
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons	63
Mavlonova Dildora Shuxrat qizi	
Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish	67
Nomozova Dilobar Suyun qizi	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar	72
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories	75
Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li	
Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature	80
Ruzieva Maftuna	
Onlayn va gibril ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari.....	85
Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna	
Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "Metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida)	88
Sharipova Hakima Shavkatovna	
Metacognition and Self-Regulated Learning	92
Turayeva Nazira Ibragimovna	
Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода	95
Меденцева Наталья Петровна	
Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari	100
Jonibekov Jasur Jonibekovich	

O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi.....	105
Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi	
Sharq va G'arbda tibbiyot fanlarining yaratilishi tarixi.....	108
Bakayev Najmiddin	
Didaktik o'yinlar bola faoliyatining asosiy vositasi sifatida.....	112
Egamova Madina Qobil qizi	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarining konvergent-kreativ tafakkurini takomillashtirishning didaktik asoslari.....	116
Egamova Shukriya Amanovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlari orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish imkoniyatlari	119
G'aybullayeva Nafisaxon Nosirjon qizi	
Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullarga o'tish	124
G'ofurov Jamoliddin Xusniddinovich	
Jahon miqyosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	128
Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna, Mahmudova Zulfiya Homidovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning prognostik kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari.....	131
Ikromova Munisa Sheraliyevna	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorgarligini grafik ma'lumotlar asosida oshirishning didaktik asoslari	134
Jumanazarova Zuhra Qosimjonovna	
Sport va jismoniy tarbiya pedagogikasida innovatsion metodlar	138
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	141
Jumayeva Sarvinov Ilhombekovna	
Talabalarda nutqiy tarkibiy tuzilmalarni shakllantirish texnologiyasi	145
Kiyamova Maxbuba Sultanovna	
Innovatsion yondoshuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning amaliy jihatlarini	148
Mamadiyev Jamol	
Ingliz tili matnlarini o'rganishda 6-sinf o'quvchilarining grammatik kompetensiyasini oshirish va tatbiq qilishning samarali usullari.....	152
Sharipova Firuza Mehriddinovna	
Kar va zaif eshituvchi yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish modeli	155
Tursunov Hojiakbar Hamidullo o'g'li	
Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – pedagogik muammo sifatida.....	159
Xallovkova Maksudaxon Ergashevna	
Altruistik xulq-atvorning shaxsiy va ijtimoiy determinantlari.....	162
Xatamova Ferangiz Ibodulloyevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi	166
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Refleksiv yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va afzalliklari.....	170
Yodgorova Gulrux Farhodovna	
Совершенствование методики формирования компетентности будущих студентов-искусствоведов в условиях цифрового образования.....	174
Юлдашев Эргаш Сабинович	
O'z-o'zini rivojlantirish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	177
Kudenov Temurbek Maxsetbaevich	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida hikoya janrini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb muammo sifatida	180
Ergasheva Shoxida Nurmuxammadovna	
Ingliz tili darslarini interaktiv tashkil etishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni va metodik yondashuvlar	185
Raxmatullayeva Barno Baxtiyor qizi	
The Effectiveness of Using Podcasts to Enhance Listening Comprehension and Vocabulary Acquisition in Secondary School English Classes	189
Meliboyev Zuxriddin Isroil ugli	

O'zbekiston tarixi darslarida pedagogik improvizatsiyani texnologiyalashtirish va raqamlashtirish imkoniyatlari	192
Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna	
Tasviriy faoliyat vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning samaradorligi.....	196
Arslanova Umidaxon Komiljon qizi	
Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik	201
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
Ayollarning siyosiy faolligini oshirishda gender kvotalarining o'rni	204
Abdukaxorova O'g'iloy Isroiljon qizi	
The Content of Developing Students' Communicative Culture Through a Bilingual Approach	207
Abdukhaliyeva Feruzakhon Ulugbek kizi	
Maktabgacha yoshdagi nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar so'zlashuv nutqini shakllantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ahamiyati.....	210
Abdullayeva Ugiloy Djurayevna	
Chet tili intellektual va kasbiy rivojlanish kaliti	214
Aripova Sayida Abdullaxatovna	
Raqamli etiket: zamonaviy ta'limda yangi madaniyat talabi	217
Rasuljon Atamuratov	
Raqamli xiyonat: zamonaviy munosabatlar va sodiqlik inqirozi.....	221
Azizova Shodiya Utkur qizi	
Badiiy tarjimada leksik birliklarning lingvomadaniy aspektlari	224
Mardiyeva Maxbuba Shavkatovna	
O'quvchilarda funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturiy platformani pedagogik loyihalash.....	228
Obloqulov Sulaymon Maxmayusuf o'g'li	
Kurashchilar orasida jarohatlarning oldini olish: reabilitatsiya va profilaktik uslublar	232
Ochilova Sarvinoz Salim qizi	
Xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik-psixologik jihatlari	236
Oxunova Nozimaxon Mirzag'ulom qizi	
Loyiha asosidagi o'qitish orqali yoshlarda liderlik qobiliyatini rivojlantirish usullari.....	239
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'yinlar vositasida o'rgatishga qaratilgan mashq va topshiriqlarning samaradorligi.....	242
Toshniyozova Dildora, Meliyeva Nargizaxon	
Bo'lajak o'qituvchilarni tarixiy va ma'naviy ideallarga aksiologik munosabatini rivojlantirish modeli	245
Tursunova Dilnoza Adhamjon qizi	
Shaxs rivojlanishida pedagogika va psixologiyaning o'rni	248
Umirova Guldon Jamoliddin qizi	
Toshkent shahri havosi ifloslanishining sabablari va oldini olish choralari	251
Ungalov Akmal Navruzovich	
Sun'iy intellekt asosida tuzilgan interaktiv platformalar va ulardan foydalanuvchi tajribasi	254
Xabirova Zulfiya Anvarbekovna	
Talabalar ijtimoiy faollik indeksini rivojlantirishda tyutorlik faoliyatining o'rni va ahamiyati	257
Xamrakulov Jasurbek Muxammadjon o'g'li	
Hozirgi davr pedagogikasida sharqona ta'limning ahamiyati.....	260
Yuldasheva Mastura Islamovna	
Пословицы и поговорки как отражение картины мира	263
Алламбергенова Шахноза Садатдиновна	
Raqamlashtirish sharoitida talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini rivojlantirishda mustaqil ta'limning o'rni	268
Abdumannopov Muhammadsahib Muhammadyusuf o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlar.....	272
Khadicha Mukhamadiyeva Karomatovna	

Zamonaviy didaktik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning analitik va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish.....	277
Mo'minova Gulhayo Turg'unboy qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tyutorlik faoliyatiga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	280
O'rinova Nilufar Muhammadovna	
Aholi o'rtasida yoshlarning pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish metodikasi.....	286
Raximov Xasanboy Kamoliddin o'g'li	
Buyuk ipak yo'li – yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning tarixiy asosi sifatida	290
Tugalova Madina Erkin qizi	
Ilk maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiya.....	293
Umarova Muyassarxon A'zamjonovna	
Rus tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari	297
Xanova Dilrabo	
Didactic Possibilities of Teaching English in Primary Schools Based on 3D Interactive Technologies	303
Kholiqova Lutfiya Umurzoqovna	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonlarini loyihalashtirish modeli	306
Ametova Guljamila Elbrusovna	
Talabalarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishning amaliy asoslarini takomillashtirish	310
Baydjanov Bekzod Xaitboyevich	
Aksiologik yondashuv asosida o'quv mashg'ulotlarini tashkil etishning til o'rganish jarayonidagi ahamiyati.....	314
Choriyeva Feruza Amrullayevna	
Ibrayim Yusupovning "Saksovu" she'rini o'qitish metodikasi	317
Darmonov Allayar Abdilxaq uli	
Innovatsion ta'lim sharoitida talabalarning madaniyatlararo kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi....	320
Ergasheva Anbar Shaymardan qizi	
Oiladagi zo'ravonlik: sabablari, oqibatlari va psixologik yondashuvlar	324
Jo'rayeva Kaniza Akbarali qizi	
Darsda talabalar nutqiy qobiliyatini shakllantirish masalalari.....	329
Kamoliddinova Maftuna Xusniddin qizi	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'quvchilarida kreativlikni shakllantirishni boshqarish	334
Nasriddinov Xasan Baxtiyor o'g'li	
Nutq nuqsoniga ega bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik aspektlar va pedagogik yondashuvlar ...	339
Normatova Maftuna Kengash qizi, Kamolova Gulshoda Jobir qizi	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasining psixologik va pedagogik manbalardagi talqini	346
Saotmuratova Zebo Yuldash qizi	
OTM talabalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning tashkiliy va pedagogik shart-sharoitlari.....	350
Tokumbetova Mexribonu Shavkat qizi	
Ma'naviy yetuklik sari: jadid adabiyotining o'rni.....	356
Abdullayev Ro'zimuxammad Akramjon o'g'li	
Nemis tilida derivatsion leksik birliklarning o'qitishning lingvodidaktik asoslari	361
Abduraxmanov Sirojiddin Muminkulovich	
Bo'lajak o'qituvchilarda baholash madaniyatini shakllantirish: adolatli, obyektiv va motivatsiyalovchi baholashga tayyorlash	365
Boymirzayev Farxodjon Raxmatjon o'g'li	
Maktab ta'limida ko'paytirishning qulay usullari.....	371
Ergasheva Shahlo Shoabdullo qizi	
Sensor integratsiya buzilishlari bolaning nutq, harakat va hissiy rivojlanishiga ta'siri	375
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Inson jamiyatdagi ish faoliyatida va psixologiyasida sportning o'rni.....	378
Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini integrativ o'qitishga metodik tayyorgarligini takomillashtirish	382
Jo'rayeva Nargiza Jamolidinovna	
Обучение дошкольников иностранному языку в различных видах неречевой деятельности	386
Марасулова Доно Нигматуллаевна	

Til o'rgatishda matnning didaktik va kommunikativ ahamiyati	389
Ungarbayeva Ayman Davletbayevna	
Munavvarqori Abdurashidxonov – jadidchilik harakatining ma'rifatparvar yo'lboshchisi	393
Xasanboyeva Ruxshona Nurmatjon qizi	
Dars jarayonida o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini shakllantirish	396
Yulchiyeva Shoxsanam	
Особенности использования современных педагогических технологий в преподавании естественных наук в общеобразовательной школе	399
Мажидова Мадина Фархадовна, Мажидов Шерзод Фархадович	
Повышение информационной грамотности и формирование информационной культуры студентов в среде дистанционного обучения.....	403
Р. К. Аuezova	
Воздействие медиа в контексте социального формирования личности.....	407
Хайдарова Гулинур Нурбек кизи	
Теоретические основы развития интеллектуальных способностей студентов	411
Чинкулова Гулмехра Бахроновна	
O'qituvchining o'z darsini tahlil qilishi: tajriba va amaliyot	417
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li	
Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini rivojlantirishda ma'naviy-axloqiy tadbirlarning o'rni	423
G'aybullayeva Sabohat Ulug'bek qizi, Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining adabiy kompetensiyalarini rivojlantirishda matn ustida ishlashning ahamiyati.....	426
Islomova Xafiza Azamatovna	
O'quvchilarda estetik qobiliyatlarni shakllantirishda xalq og'zaki ijodining tarbiyaviy-metodik salohiyati	430
Kaxarova Gulnora Sa'dullayevna	
Boshqaruv kompetentligi tushunchasining pedagogik psixologik va menejment sohalaridagi ilmiy asoslari va evolyutsiyasi.....	434
Mamatqulova Kimyoxon Abdujalilovna	
Muhandislik ta'limida zamonaviy kompyuter grafikasi vositalari yordamida talabalarning konstruktorlik faoliyatini rivojlantirish.....	438
Muxitdinov Abdurahob Abduvalievich	
Turizm sohasiga oid terminlarni o'qitishda axborot texnologiyasi orqali takomillashtirish	442
Nishanova Hafiza Vafogulovna	
Ilmiy maqola yozish kompetensiyasini rivojlantirishda statistik metodlarni integratsiyalashning ta'limiy samaradorligi	446
Rahimova Indira Quddrat qizi	
Sotsiologiyatning asosiy tushunchalari va konsepsiyalari	451
Rustamova Mohimbonu Maxammadjon qizi	
Pedagogik mahoratni baholashda O'zbekiston va Kanada tajribasining qiyosiy tahlili	455
Tursinova Zoxida Sharabidinovna	
Basketbolning insonning jismoniy va kognitiv rivojlanishiga ta'siri: ilmiy tahlil.....	463
Umarjanov Alimardon Alisher o'g'li	
Talaba qizlar psixik salomatligi xususiyati deviant xulq-atvorni keltirib chiqaruvchi omil sifatida.....	466
Xasanova Mashxura Abduvalievna	
Ta'lim jarayonida o'yinlardan samarali foydalanish texnologiyasi.....	471
Ortiqova Yulduz Akram qizi	
Innovatsion ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirish	475
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Talaba-qizlarda ongli vatanparvarlikni aniqlashda L. Starkining tanqidiy fikrlashni baholaydigan modifikatsiya qilingan testidan foydalanish metodikasi	479
Egamberdiyeva Nodira Melibayevna, Xaydarova Ra'no Anvarovna	
Akademik litseylarda fizikani o'qitish jarayoniga "Case-Study" metodini integratsiyalash	484
Batirov Behzod Barotovich	
Nasriy asarlarni o'rgatish samaradorligini oshirish	489
Maftunaxon Akbarova	

Autik spektr buzilishi bo'lgan bolalarda sun'iy intellekt yordamida shaxsiylashtirilgan o'qitish	493
Norboyeva Zamira Ravshanbekovna	
Milliy libos dizaynida an'anaviy va zamonaviy elementlar uyg'unligi	496
Xo'jamurodova Sevinch Abdilmajidovna	
Роль дидактических игр в развитии пространственного воображения учащихся	499
Валиев А. Н., Иброхимова Д. Н.	
Технология проблемного обучения как средство формирования критического мышления при обучении русскому языку	505
Собирова Гулибарно Зайнитдин кизи	
Bo'lajak o'qituvchilarning amaliyot jarayonida raqamli pedagogik resurslardan foydalanish samaradorligi	510
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, To'xtayeva Robiya Ravshanbek qizi	
Changes in Milk Production and Quality Indicators of Milk Flow (Goats) in Accordance With their Origin and Feeding	515
Abdurasulova Kamola G'afurovna, Pardayeva Muborak, Tursunqulova Diyora, Fayziyeva Vazira	
Maktab o'quvchilarining tarixiy jarayonlarni idrok etishida badiiy adabiyotlarning o'rni	519
Akbutayeva Nafisa Bozarovna	
Talabalarda ijodiy kompetensiyaning pedagogik-psixologik jihatlarini	525
Berdiyeva Nilufar Berdiyeva qizi	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy faoliyatga tayyorlash muhim pedagogik muammo sifatida	529
Ibragimov Abdulla Abdurayimovich	
Nutqiy rivojlanishi sust bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarda ko'rgazmali-obrazli tafakkur xususiyatlari	536
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Biologiyaning "Ekosistema" bobini muammoli o'qitish metodikasini takomillashtirishga doir materiallarni tanlash tamoyillari	540
Jumanov Muratbay Arepbayevich, Ravshanova Umida Baxriddinovna	
Sharq mutafakkirlarining ma'naviy merosidan maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy sifatlarni shakllantirishda foydalanish	544
A. Abdumannatov, Kattayeva Xumora Mamadiyor qizi	
Yoshlar ma'naviyatining shakllanishida milliy an'analar va qadriyatlar	548
Kulmatov Primkul Melikuziyevich	
Ingliz tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv va ertaklardan foydalanish	552
Madina Tashpulatova	
Globalashuv davrida jahon geografiyasida siyosiy jarayonlar	555
Mamatkulova Mayaguzal Yalkapberdiyevna	
Ixtisoslashgan maktablarda ona tili va adabiyot darslarida kommunikativ mashqlardan foydalanish metodikasi	559
Mavlanova Saidaxon Umarovna	
How Bilingualism Enhances Human Personality	564
Musulmonova Shokhruxa Mukhtorjon kizi	
Axborot texnologiyalar asrida pedagoglarning tarmoq uyushmalari: norasmiy ta'lim platformasi uzluksiz kasbiy rivojlanish vositasi sifatida	568
Pulatova E'tibor Obidovna	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalarga ma'naviy qadriyat sifatida insonparvarlik tuyg'ularini singdirish prinsiplari	572
Xakimova Marxabo O'raqovna	
Harbiy vatanparvarlik tushunchasi va uning nazariy asoslari	576
Xudoyqulov Alimjon Obloqulovich	
Bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlashning texnologiyasi	579
Xusenova Sadaqat Botirovna	
Dars jarayonida o'quvchilarning diqqat etishmovchiligini oldini olish	585
Yulchiyeva Shoxsanam	
Факторы, влияющие на развитие духовно-эмоционального интеллекта: методы и приёмы его развития на уроках литературы	589
Наврузова Е. П.	
Об особенностях применения энергетических терминов на уроках русского языка	592
Халикова Мухтарам Набиевна	

IXTISOSLASHGAN MAKTABLARDA ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARIDA KOMMUNIKATIV MASHQLARDAN FOYDALANISH METODIKASI

Mavlanova Saidaxon Umarovna

SDVMCHBU Toshkent filiali
pedagogika fanlari bo'yicha
falsafa doktori (PhD), dotsent

Annotatsiya: Maqolada ona tili va adabiyot darslarida zamonaviy metodlardan foydalanishning ahamiyati, samaradorligi va imkoniyatlari batafsil muhokama qilinadi. Zamonaviy metodlar o'quv jarayonini jonlantirib, talabalarning faolligini oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy pedagogik metodlar, masalan, interaktiv usullar, loyiha asosidagi o'qitish, muammo yechish metodlari va boshqa innovatsion yondashuvlar ta'lim sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu usullar yordamida talabalar nafaqat nazariy bilimlarni egallaydi, balki amaliy ko'nikmalarni ham rivojlantirishi haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: zamonaviy metodlar, kommunikativ mashqlar, ixtisoslashgan maktablar, didaktik metodlar, kognitiv metodlar, intervyu mashqlari, debatlar.

Abstract: This article discusses in detail the importance, effectiveness, and opportunities of using modern methods in native language and literature lessons. Modern methods help revitalize the learning process and increase student engagement. Contemporary pedagogical techniques such as interactive methods, project-based learning, problem-solving strategies, and other innovative approaches play a crucial role in enhancing the quality of education. It is emphasized that these methods enable students not only to acquire theoretical knowledge but also to develop practical skills.

Key words: modern methods, communicative exercises, specialized schools, didactic methods, cognitive methods, interview exercises, debates.

Аннотация: В статье подробно рассматриваются важность, эффективность и возможности использования современных методов на уроках родного языка и литературы. Современные методы способствуют активизации процесса обучения и повышению активности учащихся. Современные педагогические методы, такие как интерактивные методы, проектное обучение, проблемные методы и другие инновационные подходы, играют важную роль в повышении качества образования. Отмечается, что с помощью этих методов учащиеся не только приобретают теоретические знания, но и развивают практические навыки.

Ключевые слова: современные методы, коммуникативные упражнения, специализированные школы, дидактические методы, когнитивные методы, упражнения-интервью, дебаты.

KIRISH

Til inson hayotida muhim ahamiyatga ega. U nafaqat muloqot vositasi, balki madaniyat va fikrlarni ifodalashning asosiy manbai hamdir. Til orqali odamlar o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini va tajribalarini boshqalar bilan baham ko'rishadi, bu esa ijtimoiy munosabatlarni rivojlantiradi. Tilning kommunikativ funksiyasi shundaki, u odamlarning bir-biri bilan fikr almashishiga imkon beradi. Har bir til o'ziga xos qoidalari, grammatikasi va leksikasi bilan farqlanadi, bu esa turli madaniyatlarni, urf-odatlar va dunyoqarashlarni aks ettiradi. Agar yer yuzida bunday xilma-xil tillar bo'lmaganida, insonlar o'rtasidagi aloqa juda cheklangan bo'lardi va bu ijtimoiy hayotning ko'plab jihatlarini murakkablashtirardi.

Til faqatgina muloqot vositasi emas, balki insoniyat tarixini saqlaydigan va madaniyatni rivojlantiradigan muhim omil hisoblanadi. Til orqali bilim almashinuvi amalga oshiriladi, yangi g'oyalar paydo bo'ladi va mavjud bilimlar boyitiladi. Odamlarning fikrlashi va yaratuvchanligi tillar orqali ifodalanishi mumkin bo'lgan eng yaxshi asarlarni yaratishga yordam beradi. Til – bu insoniyatning ajralmas qismi bo'lib, uning ahamiyati har qanday jamiyatda beqiyosdir. Til va adabiyot o'rtasidagi bog'liqlikni chuqurroq o'rganish uchun, avvalo, tilning xalqning madaniyati va ijtimoiy hayoti bilan qanday bog'liqligini tushunish zarur. Til – bu kommunikatsiya vositasi bo'lib,

u insonlarning fikrlarini, his-tuyg'ularini va tajribalarini ifodalashda muhim rol o'ynaydi. Har bir millatning tili uning tarixiy, madaniy va ijtimoiy muhitini aks ettiradi. Masalan, o'zbek tilidagi ayrim so'zlar yoki iboralar o'zbek xalqining urf-odatlarini va an'analariga bog'liq holda shakllangan.

Adabiyot esa tilning eng nozik va murakkab shakllaridan biri hisoblanadi. U insoniyatning turli his-tuyg'ularini ifodalashda cheksiz imkoniyatlarga ega. Adabiyot orqali yozuvchilar yangi dunyoqarashlarni, ijtimoiy masalalarni hamda shaxsiy tajribalarni ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu sababdan adabiyot nafaqat san'at asari sifatida, balki xalqning ruhiy holatini aks ettiruvchi manba sifatida ham ahamiyatlidir. Misol uchun, she'riyatda qofiya va ritm orqali berilgan his-tuyg'ular o'quvchiga chuqur ta'sir ko'rsatishi mumkin. Proza asarlarida esa syujet va xarakterlar orqali inson tabiatining murakkabligini ochib berish mumkin. Shunday qilib, til va adabiyot bir-birini to'ldirib turadigan ikkita muhim elementdir; ular xalqning tarixini, madaniyatini va hayot tarzini saqlashda muhim ahamiyatga ega. Til nafaqat muloqot vositasi, balki xalqning ruhiyatini ifodalovchi kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi. Adabiyot esa bu kuchni yanada boyitadi hamda insonlarning ichki olamini ochishga yordam beradi. Til va adabiyot bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, har biri boshqa sohada mavjud bo'lgan imkoniyatlarni kengaytiradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarida kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishning mazmuni va metodologik asoslarini yoritish zamonaviy ta'limda dolzarb masala hisoblanadi. Kommunikativ ko'nikmalar – bu shaxsning og'zaki va yozma nutq orqali o'z fikrini aniq, lo'nda va mantiqan bayon qila olish qobiliyatidir. Bu ko'nikmalar tilshunoslik, psixologiya, pedagogika va kommunikatsiya nazariyasi sohalari kesishmasida shakllanadi. Xususan, L.S. Vygotskiy fikricha, til – inson tafakkuri va ijtimoiy ongining asosiy vositasidir va bu nuqtai nazardan til vositasida muloqot qilish jarayoni, ya'ni kommunikatsiya, ijtimoiylik va shaxsiy rivojlanishning ajralmas qismidir. Shunday ekan, ixtisoslashtirilgan maktablarda o'quvchilarda kommunikativ kompetensiyani shakllantirish nafaqat filologik bilimlarni singdirish, balki ularni real hayotiy vaziyatlarda qo'llay olishga o'rgatish orqali amalga oshiriladi.

Ixtisoslashtirilgan maktablar o'z tabiatiga ko'ra, muayyan sohaga chuqur bilim berishga qaratilgan ta'lim muassasalaridir. Ularning afzalligi shundaki, fanlar chuqurroq va integratsiyalashgan holda o'qitiladi, bu esa, o'z navbatida, fanlararo kommunikativ faoliyatni kuchaytiradi. Maktab o'quvchisining o'z sohasida bilimlarni erkin ifoda eta olishi, ilmiy nutq asoslarini egallashi, bahs-munozarada qatnasha olishi, jamoaviy ishda o'z fikrini aniq bildira olishi zarur. Shu nuqtai nazardan, kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish nafaqat ona tili va adabiyot faniga, balki butun ta'lim tizimining funksional faoliyatiga bog'liqdir. Yevropa Ittifoqi tomonidan belgilangan kalit kompetensiyalar ichida kommunikativ kompetensiya yetakchi o'rinlardan birini egallaydi va u nafaqat lingvistik savodxonlikni, balki nutqiy va ijtimoiy kompetensiyalarni ham qamrab oladi.

G'arb pedagogikasida tan olingan olimlar, xususan, J. Bruner, B. Bloom va M. Hallidaylarning fikricha, o'quvchilarning o'zaro muloqoti, savol-javob, rolli o'yinlar, munozaralar, esse yozish, nutqiy chiqishlar orqali o'z fikrini mustaqil ifoda etishi bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga xizmat qiladi. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida ham o'quvchilarni kommunikativ jihatdan tayyorlash zamonaviy ta'limning asosiy vazifalaridan biri sifatida belgilangan. Xususan, Davlat ta'lim standartlarida o'quvchilarning og'zaki va yozma nutq madaniyatini shakllantirishga katta e'tibor qaratilgan. Bu jihatlar ayniqsa ona tili va adabiyot fani orqali amalga oshiriladi, chunki bu fan o'quvchiga til tizimi, uslubiy vositalar, badiiy ifoda elementlari orqali o'z fikrini erkin va mazmunli bayon qilishni o'rgatadi. Shu bilan birga, adabiyot matnlari orqali o'quvchilar muloqot madaniyati, estetik did, axloqiy qadriyatlar, empatiya, boshqalarni tinglash, tahlil qilish va baholash ko'nikmalariga ega bo'ladi.

O'quvchilarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda metodologik yondashuvlar muhim rol o'ynaydi. Bular orasida kommunikativ yondashuv, faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv asosiy o'rinni egallaydi. Kommunikativ yondashuv, Chomskiyning generativ grammatika nazariyasidan farqli o'laroq, til vositalarining muloqotdagi ijtimoiy funktsiyasiga urg'u beradi. Bu yondashuvda o'quvchining nutqiy faoliyatini rivojlantirish, muomala jarayonida kontekstga mos va maqsadga muvofiq ifoda tanlay olish qobiliyatini shakllantirish maqsad qilib qo'yiladi. Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv esa o'quvchini bilim oluvchi emas, balki faol ishtirokchi, ijodkor sifatida talqin etadi. Bunday yondashuvda o'quvchilarning og'zaki va yozma muloqotda faol ishtirok etishiga imkon yaratiladi. Bu borada mashqlar tizimi, interfaol metodlar, muammo asosida o'qitish, rol o'yinlari, media resurslardan foydalanish samarali usullar hisoblanadi. Metodologik jihatdan qaralganda, kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda konstruktivistik pedagogika, sotsiokognitiv nazariya, aks ettiruvchi pedagogika va madaniy-tarixiy yondashuvlar katta ahamiyatga ega. A.V. Brushlinskiy ta'kidlaganidek, bilimlarni egallash o'quvchining faolligiga bog'liq bo'lib, u faqat tayyor axborotni o'zlashtirmasligi, balki uni tahlil qilishi, talqin qilishi va qayta yarata olishi kerak. Bu esa, bevosita muloqot ko'nikmalarining shakllangan bo'lishini talab qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ixtisoslashtirilgan maktablarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda fanlararo integratsiya, loyihaviy ishlar, ijtimoiy-foydali faoliyat, tahliliy o'qish, nutqiy mashqlar va jamoaviy ishlar muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, interfaol metodlar – “Bahsli savol”, “Sokrat suhbat”, “Rolli o'yin”, “Fikrlar xaritasi”, “Tahliliy dialog” kabi usullar kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda beqiyos imkoniyat yaratadi. Shu bilan birga, adabiy ta'limning ifoda imkoniyatlaridan unumli foydalanish – obrazli tafakkur, emotsional-hissiy ta'sir, ijtimoiy qadriyatlarni aks ettirish orqali kommunikatsiyani yanada boyitadi. Badiiy asar qahramonlari, voqealari va muammolari atrofida bahs yuritish, qahramonlar nomidan nutq tuzish, alternativ yakunlar yozish, voqealarni zamonaviy kontekstda qayta ifodalash kabi topshiriqlar orqali o'quvchilar og'zaki va yozma muloqotni faol ravishda o'zlashtiradi. Natijada, nafaqat tilni bilish, balki ijtimoiy jihatdan to'g'ri, madaniyatli, kontekstga mos muloqot olib borish malakasi shakllanadi. Yana bir muhim jihat shundaki, kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, multimodal matnlar, podkastlar, bloglar, forumlar, ijtimoiy tarmoqlar, onlayn taqdimotlar kabi zamonaviy vositalardan ham foydalanish muhimdir. Bu esa o'quvchini hayotiy kontekstlarga yaqinlashtiradi, ularni XXI asr malakalariga tayyorlaydi.

Xulosa qilganda, ixtisoslashtirilgan maktablarda ona tili va adabiyot fanini o'qitish orqali kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish zamonaviy ta'limning ustuvor vazifasidir. Bu jarayonda chuqur nazariy bilim, puxta metodik yondashuv, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, shuningdek, o'quvchilarning ehtiyojlari, qiziqishlari va individual imkoniyatlarini hisobga olish alohida ahamiyat kasb etadi. Shu tariqa, kommunikativ ko'nikmalarga ega, fikrlay oladigan, ijtimoiy faol va nutqiy jihatdan yetuk avlodni voyaga yetkazish imkoni yaratiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ona tili va adabiyot darslarida zamonaviy metodlarning keng doirasi ta'lim jarayonini yanada samarali, qiziqarli va o'quvchilarning individual xususiyatlariga mos ravishda tashkil etishga imkon beradi. Ushbu metodlar o'quvchilarning faolligini oshirish, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Didaktik metodlar – bu o'qitish jarayonining maqsadlariga erishishga yordam beradigan usullar bo'lib, ular o'quvchilarning nazariy bilimlarini mustahkamlashga qaratilgan. Masalan, interaktiv ta'lim usullari, guruhli ishlash va muhokama metodlari orqali o'quvchilar bir-biri bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Kognitiv metodlar esa o'quvchilarning bilish jarayonlarini (e'tibor, xotira, fikrlash) rivojlantirishga qaratilgan. Bu yerda muayyan masalalarni yechishda tanqidiy fikrlashni rag'batlantiruvchi vazifalar yoki loyiha asosidagi ta'lim usullari qo'llanilishi mumkin. Amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga oid metodlar – bu o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash imkoniyatini beruvchi usullar. Misol uchun, yozma ishlarni amalga oshirish yoki ijodiy loyihalar ustida ishlash orqali o'quvchilar o'z fikrlarini ifoda etish ko'nikmalarini oshiradilar. Shuningdek, zamonaviy ta'lim jarayonida ta'limni nazorat qilish va baholash funksiyasi ham muhim ahamiyatga ega. Bu yerda baholashning turli xil shakllaridan foydalanilishi mumkin: formativ baholash (jarayon davomida) va summativ baholash (ta'lim yakunida). O'qituvchilar o'z darslarida turli xil nazorat usullarini qo'llab-quvvatlash orqali o'quvchilarning tarbiyaviy, irodaviy va boshqa fazilatlarini rivojlantirishga yordam berishi mumkin.

Umuman olganda, zamonaviy metodlar ta'lim jarayonini interaktivlashtirishga va talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, ularni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun pedagoglarning professional tayyorgarligi ham muhimdir. Misol uchun, ona tili darslarida o'quvchilarni guruhlariga bo'lib, birgalikda matnlarni tahlil qilishga yoki ijodiy vazifalarni bajarishga jalb qilish orqali ularda jamoaviy ish ko'nikmalarini shakllantirish mumkin. Adabiyot darslarida esa zamonaviy texnologiyalarni qo'llash orqali klassik asarlarni yangi qirralardan ko'rib chiqish imkoniyatlarini yaratish mumkin. Shuningdek, darslarda zamonaviy metodlardan foydalanishning yana bir afzalligi shundaki, bu talabalarning ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Masalan, talabalarga o'z hikoyalarini yozishni topshirish yoki adabiy asarlarni yangi kontekstda talqin etishni so'rash orqali ularning fantaziyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Natijada, ona tili va adabiyot darslarida zamonaviy metodlardan foydalanish nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki o'quvchilarning shaxs sifatida rivojlanishini ham qo'llab-quvvatlaydi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlarning to'g'ri qo'llanilishi bilan ta'lim jarayoni yanada samarali va qiziqarli bo'ladi. Ona tili va adabiyot darslari o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirish, ularning madaniy va estetik tafakkurlarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ixtisoslashgan maktablardagi o'quvchilarning ehtiyojlariga mos ravishda dars jarayonida kommunikativ mashqlarni qo'llash ularning o'zaro muloqot qilish qobiliyatlarini, ijodiy fikrlashlarini va adabiy asarlarni tushunish darajasini oshirishga yordam beradi. Kommunikativ mashqlarning turlari quyidagilardan iborat:

- 1) rol o'ynash mashqlari – o'quvchilar turli ijtimoiy vaziyatlarda rol ijro etish orqali tilni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradilar;

- 2) jamoaviy muhokamalar – o'quvchilar biror mavzu yoki adabiy asar bo'yicha fikr almashadilar, bu esa ularning fikr bildirish va baholash qobiliyatlarini oshiradi;
- 3) debatlar – muayyan masalalar bo'yicha o'z fikrlarini himoya qilish va boshqalarni ishonitirishga yordam beradi;
- 4) intervyu mashqlari – o'quvchilar bir-birlariga savollar berish orqali muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar;
- 5) ijodiy ishlanmalar – hikoya yoki she'r yozish kabi faoliyatlar orqali o'z fikrlarini ifoda etishga imkon beradi.

Bunday mashqlarni o'tkazish metodikasi esa quyidagicha tartibda amalga oshiriladi: maqsadni aniqlash, mos mashqni tanlash, dars rejasini tuzish, o'qituvchining yo'naltiruvchi roli, o'quvchilar natijalarini tahlil qilish va baholash, so'ngra mashqni takrorlash va bilimlarni mustahkamlash. Ixtisoslashgan maktablardagi ona tili va adabiyot darslarida kommunikativ mashqlarni qo'llash nafaqat o'quvchilarning muloqot qobiliyatlarini rivojlantiradi, balki ularning ijodkorligini ham oshiradi. Bu usullar yordamida o'quvchilar tilni faollashtirib, adabiyotga bo'lgan qiziqishini yanada kuchaytiradilar. Ona tili va adabiyot darslarida zamonaviy metodlardan foydalanish o'quvchilarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi va ularning shaxsiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar quyidagi imkoniyatlarni yaratadi.

1. **Qiziqishni shakllantirish.** Zamonaviy metodlar orqali o'quvchilarni o'rganilayotgan fanga qiziqitirish mumkin. Interaktiv darslar, loyiha asosidagi faoliyat va multimedia materiallari yordamida o'quvchilarni ona tilining go'zalligiga va adabiyotning chuqur mazmuniga jalb qilish mumkin.
2. **Mustaqil fikrlashni rivojlantirish.** O'quvchilarni muammolarni hal qilish, tahlil qilish va o'z fikrlarini bildirishga undaydigan zamonaviy metodlar ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini oshiradi. Munozaralar, guruhli ishlar va ijodiy vazifalar orqali bu jarayon yanada samarali bo'ladi.
3. **Ijtimoiy tajribani boyitish.** Hayotiy vaziyatlarni boshdan kechirish uchun rol o'yinlari yoki simulyatsiyalar kabi metodlardan foydalanish orqali o'quvchilar real hayotdagi muammolarni yechishga tayyorlanadilar. Bu ularga ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishda yordam beradi.
4. **Quyidagi sharoitlarda o'zini qulay his qilish.** Zamonaviy pedagogik usullar sinfda ijobiy muhit yaratishga yordam beradi. O'quvchilar bir-birlari bilan muloqot qilganda, ochiq fikr almashganda va bir-biridan o'rganishda qulay sharoitda bo'lishadi.
5. **Individuallikni namoyon etish.** Har bir o'quvchining qobiliyatlari va qiziqishlarini inobatga oladigan individual yondashuvlar ularning shaxs sifatida rivojlanishini ta'minlaydi. Differensiallashtirilgan vazifalar yoki shaxsiy loyihalar orqali har bir o'quvchining kuchli tomonlarini rivojlantirish mumkin.

XULOSA

Zamonaviy metodlarni qo'llash ona tili va adabiyot darslarini nafaqat bilim beruvchi yuqori darajadagi jarayonga aylantiradi, balki o'quvchilarni hayotga tayyorlovchi muhim vosita sifatida ham xizmat qiladi. Bu yondashuvlar nafaqat akademik muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi, balki ularning ijtimoiy moslashuvchanliklarini ham oshiradi. Zamonaviy metodlar o'quvchilarni faollashtirish, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga, shuningdek, guruhda ishlash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Ona tili va adabiyot darslarida interaktiv usullar, loyiha asosida o'qitish, muhokama va rol o'yinlari kabi metodlardan foydalanish orqali o'quvchilar bir-birlari bilan samarali muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu, o'z navbatida, ularning til ko'nikmalarini rivojlantiradi va adabiy asarlarni chuqurroq tushunishga yordam beradi. Zamonaviy metodlar yordamida darslarda turli xil vaziyatlarni taqlid qilish orqali o'quvchilar hayotdagi haqiqiy muammolarni hal qilish ko'nikmalarini ham rivojlantirishi mumkin. Bunday yondashuv dars jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi, shuningdek, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. Zamonaviy pedagogik metodlarni qo'llash ona tili va adabiyot darslarini yanada jonli va samarali qiladi. Bu esa o'quvchilarning bilim olish jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularda mustaqil fikrlash hamda analitik qobiliyatlarni rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullaeva, N. J. (2020). O'quvchilarning ijtimoiy-kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi. Toshkent: Fan.
2. Выготский, Л. С. (2021). Психология мышления и речи. Москва: Эксмо.
3. Hamidov, N. (2019). Kommunikativ yondashuv asosida ona tilini o'qitish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi.
4. Qurbonov, A. (2022). O'quvchilarning nutq faoliyatini shakllantirishda adabiyot fanining imkoniyatlari. Ta'lim va zamon, (2), 74–78.

5. Karimov, Sh. M. (2021). Maxsus maktablarda ta'lim mazmunini modernizatsiya qilishda kompetentlik yondashuvi. Samarqand.
6. Hasanboeva, M., & Rasulova, D. (2022). Communicative competence and modern pedagogical approaches in specialized education. *Pedagogical Sciences Journal*, 6(2), 34–39.
7. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Xalilova, D. M. (2023). Aloqa-kommunikatsiya qobiliyatlarini rivojlantirishda fanlararo integratsiya imkoniyatlari. *Pedagogika va psixologiya muammolari*, (1), 91–95.
9. Brown, H. D. (2007). *Principles of Language Learning and Teaching*. New York: Pearson Education.
10. Jabborova, M. I. (2020). *Ijodiy nutqni shakllantirishda adabiy obrazlar bilan ishlash metodikasi*. Toshkent: Ilm ziyo.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.